

ВІДГУК

**офіційного опонента Титаренко Валентини Петрівни,
доктора педагогічних наук, професора,
декана факультету технологій та дизайну Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка
на дисертацію Чирчика Сергія Васильовича на тему «Теоретичні і
методичні основи формування професійної компетентності майбутніх
бакалаврів з дизайну інтер'єру»**

Актуальність обраної теми дослідження Чирчика Сергія Васильовича не викликає сумнівів, вона зумовлена змінами освітньої парадигми, потребами розвитку особистості упродовж усього періоду навчання та професійної діяльності, утвердженням нових цінностей, модернізацією освітньої діяльності в контексті європейських вимог, реалізацією ключових пріоритетів освітнього процесу. Нагальність вирішення поставлених у дисертаційній роботі завдань підкреслюється законодавчо у державних освітніх документах в аспекті конкретизації пріоритетних напрямів розвитку неперервної освіти шляхом збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу особистості, виховання майбутніх фахівців як найвищої цінності суспільства, розвиток їх талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей. Це вимагає від системи дизайн-освіти розробки дієвих моделей, технологій та методик професійного становлення за напрямом, підготовки фахівців на основі сучасного теоретико-методологічного підґрунтя.

Тому вдосконалення процесу професійного становлення майбутнього дизайнера інтер'єру вимагає не лише нових ефективних шляхів організації навчально-виховного процесу вищого навчального закладу, але і перегляду структури та змісту професійної освіти, професійної адаптації молодого дизайнера. Зважаючи на ієрархію запитів сучасного креативного суспільства до технологічного, художньо-композиційного рівня «продуктів» дизайну та, власне, до професійного рівня самих дизайнерів, визріває необхідність розробки нової моделі підготовки фахівців у цій галузі.

Дисертаційна робота Чирчика С. В. направлена на аналіз професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру як цілісного феномена з усіма його складовими, що базується на сучасних наукових підходах і положеннях концепції творчого розвитку особистості.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньою і забезпечена обраною методологічною базою дослідження, коректним застосуванням комплексу взаємодоповнюючих теорій і методів дослідження, серед яких є теоретичні, емпіричні, експериментальні, статистичні методи, репрезентативністю матеріалів, необхідних для якісного і кількісного оцінювання результатів експериментальної роботи, практичною апробацією отриманих результатів.

Вірогідність наукових положень, що наведені в дисертації, обумовлені чіткою постановкою та комплексним підходом до вирішення завдань дослідження, коректно обраною методологією його проведення та достатнім обсягом практичної реалізації на базі запропонованих теоретичних положень, педагогічним експериментом, коректним опрацюванням отриманих експериментальних даних, широким упровадженням у педагогічну практику основних результатів дослідження, кількісним і якісним аналізом теоретичного та емпіричного матеріалу.

Ґрунтовна теоретико-методологічна основа дисертації дозволила автору отримати вагомі результати, які безперечно мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Концепція дисертаційного дослідження вміщує три взаємопов'язані концепти, які сприяють реалізації головної ідеї дослідження:

✓ *методологічний концепт* включає: фундаментальні філософські ідеї, передусім, філософії людини, філософії освіти, принципи гуманізму, а також відображає взаємозв'язок і взаємодію різних наукових підходів, які дозволяють сформувати цілісне уявлення про професійну підготовку майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру;

✓ *теоретичний концепт*: визначає систему ідей, концепцій, вихідних категорій, основних понять: «дизайн», «дизайн інтер'єру», «професійна підготовка», «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність дизайнера інтер'єру» без яких неможливе розуміння сутності досліджуваної проблеми;

✓ *методичний концепт*: передбачає розробку навчально-методичного комплексу професійної підготовки фахівців в галузі знань 0202 «Мистецтво», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», напряму підготовки 6.020207 «Дизайн», кваліфікації 3471 «Дизайнер-виконавець інтер'єру».

Структура дослідження не викликає сумнівів щодо її логічної будови. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (579 найменувань, з яких 35 - іноземною мовою) та додатків.

Об'єктивне вивчення й осмислення наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених, аналіз формування професійної компетентності у процесі професійного становлення майбутнього дизайнера дало змогу дисертанту обґрунтувати необхідність та доцільність дослідження визначеної проблеми, коректно визначити науковий апарат, мету, завдання, комплекс методів дослідження, що дало можливість системно висвітлити основні положення дисертації та організувати експериментальну роботу.

Не викликає сумнівів *наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів*, які полягають в аналізі професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру як цілісного феномена з усіма його складовими, що базується на сучасних наукових підходах і положеннях концепції творчого розвитку особистості. Автором *вперше* розроблено та обґрунтовано концептуальну модель професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру на основі системно-структурного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, варіаційного, креативного, акмеологічного та

рефлексивного підходів; створено авторську оптимізаційну модель діагностики якості вищої освіти , «Інтеграл компетентності дизайнера»; виявлено сучасні тенденції та закономірності професійної підготовки дизайнерів інтер'єру в умовах вищого навчального закладу; уточнено поняттєво-термінологічний апарат проблеми професійної підготовки дизайнерів, а також зміст базових понять дослідження «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність дизайнера інтер'єру»; сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру; критерії та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру; етапи професійної підготовки дизайнерів інтер'єру. *Удосконалено* зміст, організаційні форми,, методи та методику професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру шляхом упровадження як відповідних організаційно-методичних умов формування професійної компетентності, так і науково-педагогічних засад професійної підготовки майбутніх фахівців на основі принципів гуманізації, історизму, системності, цілісності, персоніфікації діалогічності, природовідповідності, культуровідповідності, контекстності та діалектичній узгодженості тощо. *Подальшого розвитку* набули: теоретичні положення теорії і практики професійної педагогіки; проектування змісту професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру у контексті євроінтеграційних процесів в Україні..

Важливим, на нашу думку, є *практичне значення роботи*, яке полягає у розробці, обґрунтуванні й упровадженні науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру; розробці авторської оптимізаційної моделі «Інтеграл компетентності дизайнера», навчально- методичних комплексів з дисциплін «Інформаційні технології, системи та ресурси», «Інформаційні технології в дизайні середовища», «Матеріалознавство», «Світлодизайн»; дисертантом підготовлено та впроваджено навчальні посібники:

«Математичне моделювання у сучасному професійному дизайні: теорія, методологія, практика», «Основи світлотехніки для дизайнерів», «Світлодизайн»; підготовлено монографію , «Професійна підготовка дизайнерів інтер'єру: теорія, методика, практика». Дисертант є одним з розробників складових галузевого стандарту вищої освіти (освітньо-кваліфікаційна характеристика, освітньо-професійна програма, засоби діагностики якості вищої освіти) у галузі знань 0202 «Мистецтво», освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», напряму підготовки 6.020207 «Дизайн», кваліфікації 3471 «Дизайнер-виконавець інтер'єру» (2014 р.).

Загальна гіпотеза дослідження в дисертаційному дослідженні Чирчика С.В. репрезентує основні концептуальні положення і передбачає перегляд професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру у вищих навчальних закладах у контексті формування творчо розвиненої особистості відповідно до обґрунтованих методологічних, теоретичних і методичних засад, які спираються на сучасні наукові концепції та підходи в освіті, врахуванню вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки дизайнерів інтер'єру.

У рамках дисертаційного дослідження Чирчиком С.В. досліджено й науково обґрунтовано теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру на основі сучасних наукових підходів (системно-структурного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, варіаційного, креативного, акмеологічного, рефлексивного).

Виділено та обґрунтовано організаційно-методичні умови професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру: формування пізнавального інтересу у процесі професійної підготовки фахівців з дизайну інтер'єру; робота з обдарованими студентами в умовах дизайн-освіти; упровадження методики дизайн-проектування в контексті професійного становлення майбутніх студентів спеціальності «Дизайн»;

інноваційне освітнє середовище як чинника професійного становлення майбутнього дизайнера.

Обґрунтовано роль математичного моделювання як засобу фундаменталізації і системності в професійній підготовці майбутніх , бакалаврів з дизайну інтер'єру, який дозволяє швидко знаходити оптимальні розв'язки зазначених завдань, допомагає при плануванні інтер'єру та у керуванні процесом його реалізації.

В роботі запропоновано структуру інноваційного середовища, яка складається з трьох складових (просторової, змістової та організаційної) та концептуальну модель професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру, що передбачає п'ять блоків (цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-проектувальний, змістово-процесуальний, оцінно-результативний) та реалізується у чотирьох компонентах.

Розроблена структура професійної компетентності майбутнього бакалавра з дизайну інтер'єру (проектно-конструктивний, технологічний, змістово-процесуальний, особистісно-корекційний компоненти), що ґрунтується на художньо-графічній, проектній, конструкторській, технічній, технологічній, організаційно-управлінській, контролюючій та дослідно-експериментальній видах діяльності.

На основі аналізу галузевого стандарту вищої освіти, навчальних програм та наукового пошуку провідних спеціалістів за напрямом «Дизайн» Чирчиком С. В. запропоновано структурно-логічну схему підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру за циклами, що дозволив сформулювати вимоги щодо опису освітнього результату професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру.

На основі запропонованих моделей і методики розроблена та програмно реалізована концептуальна модель, яка вміщує цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-проектувальний, змістово-процесуальний, оцінно-результативний блок, які є

взаємопов'язаними і відображають особливості підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру. Результатом реалізації моделі визначено сформованість відповідного рівня професійної компетентності студента-дизайнера. Упровадження авторської моделі професійної підготовки здійснювалося в межах чотирьох етапів формування професійної компетентності.

Але найбільшою перевагою запропонованої моделі є простота її застосування у порівнянні з більшістю існуючих методів, для реалізації яких потрібні складні спеціалізовані математичні обчислення.

Експериментальне дослідження проводилось у відповідності до розробленої програми досліджень, охоплювало студентів з першого по четвертий курс факультетів дизайну таких навчальних закладів: Київського національного університету культури і мистецтв, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, Київського університету культури, Мистецького інституту художнього моделювання і дизайну імені Сальвадора Далі, Інституту реклами.

Наукові експериментальні дослідження були побудовані за експериментальною та контрольною формою (експериментальні групи - 218 студентів, контрольні групи - 202 студента). В експериментальних групах застосовувались наведені вище підходи, методи, та засоби професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру, а в контрольних групах навчання проводилось традиційно. Порівняльні зрізи дисертантом проводились на всіх етапах експериментального дослідження, завдяки цьому вдалося простежити не тільки динаміку формування компетенцій, але й порівняти ефективності впровадження запропонованої нами концептуальної моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру із існуючими.

Таким чином, формувальний етап експериментального дослідження дисертантом здійснювався поетапно:

✓ *діагностична ланка* - проводилась діагностика мотиваційної складової дизайн-освіти, творчої та інноваційної активності, початкового рівня сформованості компетенцій (соціально-особистісних, загальнонаукових, інструментальних, загально-професійних і спеціалізовано-професійних) за допомогою різних підходів та методів (рейтингових оцінок, рівня виконання проектних завдань, творчої активності студента, анкетування та спостереження тощо);

✓ *теоретико-методологічна ланка* - наявність та рівень методичних розробок, посібників та підручників, їх відповідність сучасним вимогам за цим напрямом підготовки;

✓ *організаційно-управлінська ланка* — оптимізація засобів, методів та форм навчально-виховного процесу, що спрямовані на формування високого рівня професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру; створення інноваційного освітнього середовища як чинника їх професійного становлення.

Контролююча та корегуюча ланка - здійснення контролю відповідності впроваджених програм та методів до очікуваних результатів освітньої діяльності згідно з вимогами сучасних проектних запитів суспільства; розробка плану заходів із реалізації художньо-естетичних критеріїв мистецтва дизайну спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення аспектів природної самореалізації студента; проведення аналізу результатів експериментальної роботи, виявлення гіричинно-наслідкових зв'язків та можливих помилок за допомогою аналітичних зрізів; корегування освітніх методів та засобів.

Необхідно відмітити, що в цілому робота відрізняється достатнім рівнем узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем. Слід відзначити чіткість, коректність та взаємопов'язаність всіх атрибутів наукового апарату дослідження.

Зазначимо, що матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки Житомирського

державного університету імені Івана Франка, кафедри дизайну Київського державного університету культури і мистецтв, доповідалися на міжнародних, всеукраїнських і міжрегіональних науково-практичних конференціях і методичних семінарах. Автореферат повністю відповідає змісту і структурі дисертаційної роботи.

Разом з тим, загальна позитивна оцінка дисертаційного дослідження Чирчика С.В. не виключає певних зауважень, дискусійних питань і пропозицій:

1. Необхідно поглибити характеристику наукових підходів до теоретичного аналізу процесу формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру.

2. Варто було б здійснити контент-аналіз дослідження поняття «дизайн інтер'єру», який би поглибив розуміння зазначеного напрямку.

3. Доцільно було б більш повно подати структурний компонент інноваційного освітнього середовища у контексті вивчення проблеми дослідження (с.216 - 224).

4. При вивченні динаміки формування професійних компетенцій (п. 5.2) бажано було б відокремити роль дисциплін циклу загальної підготовки та професійної підготовки.

5. У дисертаційній роботі потрібно було б навести характеристику проведення психолого-педагогічних тренінгів адаптивного та розвивального характеру.

Водночас, дисертація є самостійним і завершеним науковим дослідженням, в роботі поставлено і розв'язано актуальну наукову задачу сучасної педагогічної науки. Отримані нові теоретичні і прикладні результати, що у сукупності є суттєвим кроком для підвищення якості професійного підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру. Висловлені зауваження до дисертації не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Результати дисертаційного дослідження мають важливе значення для

використання у системі дизайн-освіти у процесі формування професійної компетентності фахівців відповідного напрямку, у діяльності ВНЗ, для вдосконалення змісту педагогічних практик.

Робота відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Зміст дисертаційного дослідження, засоби, методи, що використовуються у ньому, та одержані основні наукові результати відповідають профілю спеціальності, ^ а його автор - Чирчик Сергій Васильович заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка

В.П. Титаренко

